[2024] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 365 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 490

ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰੇ ਵਿਆਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ

ਬਨਾਮ.

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

(2017 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2038)

09 ਜੁਲਾਈ 2024

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਮਹਿਤਾ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 13.02.2017 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ-ਏ1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ । ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਨੇ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਜੇ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ - ਅਪੀਲ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਏ-2 ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ । ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਹੀ: ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਜੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਗਲੀ ਸ਼ਾਮ ਜੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ - ਜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵਿਗੜ ਗਈ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਜੇ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਡੀਸੀਪੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਉਸਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਨੇ ਕਿਹਾ

---

*ਲੇਖਕ

ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਸਹਾਰੇ ਦੇ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਰਕਤ ਦਰਦਨਾਕ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ-ਜੇ ਡੀਸੀਪੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਰੰਜ ਭਵਨ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਪੀੜਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸਬੂਤ ਹਨ। (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਜੋ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਜੇ ਨੂੰ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੌਰਾਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਟਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਜੇ 'ਤੇ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਦੁਆਰਾ ਘਾਤਕ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਠੋਸ, ਯਕੀਨਨ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਏ1) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ (ਏ2) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 41, 42, 43, 46, 50, 52]

ਸਬੂਤ - ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ - ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਆਚਰਣ: ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਭੈਣਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਨੇ ਜੇ (ਮ੍ਰਿਤਕ) 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਅਖੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰੇ ਵਿਆਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪੀੜਤ ਭਰਾ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਕੀਲ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ - ਜੇ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਹ ਢੁਕਵੀਂ ਭੁੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਆਚਰਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 29, 30]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ - ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ: ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 36]

ਸਬੂਤ - ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂਇਕ ਦੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ: ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂਇਕ ਦੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਮਾਹਰ ਦੀ ਯਕੀਨਨ ਰਾਏ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 44]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਲਹੂ ਕਮਲਾਕਰ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2012] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1173: (2013) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 417; ਸ਼ਿਵਸ਼ਰਨੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2013] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1104: (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 705; ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ਼ੂਭਾਈ ਜ਼ਲਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [2023] 2 ਐਸਸੀਆਰ 746: [2023] 4 ਸਕੇਲ 478; ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬੱਚੂ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2023] 13 ਐਸਸੀਆਰ 1157: 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1347; ਚੁੰਥੂਰਾਮ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [2020] 8 ਐਸਸੀਆਰ 1071: (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733; ਸੈਤ ਤਾਰਾਜੀ ਖਿਮਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੇਲਾਮਾਰਤੀ ਸਤਯਮ ਉਰਫ ਸੱਤੇਯਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1972) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 562; ਨਰਬਦਾ ਦੇਵੀ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਬੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ [2003] ਪੂਰਕ 5 ਐਸਸੀਆਰ 90: (2003) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 745;

ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [2011] 7 ਐਸਸੀਆਰ 1: (2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ; ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ; ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ; ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ; ਕਈ ਸੱਟਾਂ; ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਬੂਤ; ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ; ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ; ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ; ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ; ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸਬੂਤ; ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂਇਕ ਦੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ।

ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2017 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2038

1997 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਏ ਨੰਬਰ 210 ਵਿੱਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 13.02.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀਆਂ

ਹਰਿਨ ਪੀ. ਰਾਵਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਆਨੰਦੋ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਏਕਤਾ ਭਾਰਤੀ, ਸ਼ਵੇਤਾਂਕ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੇਆ ਬਾਂਸਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਨਾਰਾਇਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਰਮੀ ਐਚ. ਰਾਵਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਮਤੀ ਦੀਪਾਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਤੀ ਘਿਲਦਿਆਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਵਯਾਨੀ ਭੱਟ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਮਹਿਤਾ, ਜੇ.

1. ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ 13 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 1997 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 210 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰੇ ਵਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਈਪੀਸੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ । ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ।

2. ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰਾਏ ਵਿਆਸ (ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਏ1' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲ ਦੋਸ਼ੀ ਚੀਨੂਭਾਈ ਗੋਵਿੰਦਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਮੂਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਏ2' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 114 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ 4 ਮਾਰਚ, 1997 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 25,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

3. ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1997 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 210 ਅਤੇ 1997 ਦੀ 226 ਸਨ, ਜੋ ਕਿ 4 ਮਾਰਚ, 1997 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਨ। ਏ2 ਦੀ ਮਿਆਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉਸਦੇ ਮੌਤ-ਸਹਿ-ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 13 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਨੇ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ । ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਸਿਰਫ਼ ਏ1 ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ, ਏ2 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 27 ਨਵੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 6 ਜੂਨ, 2017 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਏ1 ਦੀ ਵੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 12 ਅਗਸਤ,

2022 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ' ਸੀਆਰਪੀਸੀ ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 394 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰੇ ਵਿਆਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ: -

6. ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਇੱਕ ਜੀਵਾ 10 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ 1992 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 555 ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 143, 147, 148, 149, 307, 323, 324 ਅਤੇ 427 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਕਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ ਵੀ ਸੀ।

7. ਜੀਵਾ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਣਵਾੜੀਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ, ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਚਲੇ ਗਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ।

8. ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 (ਏ2) ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸੀ ਜੋ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਇਆ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2, ਨੇ ਜੀਵਾ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਕਿਆਂ ਅਤੇ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਘਸੀਟ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਕਅੱਪ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਗਲੀ ਸ਼ਾਮ, ਯਾਨੀ 11 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ, ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ 12 ਜੂਨ, 1992 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

9. ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੀ ਭੈਣ ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਦੀ ਮੌਤ ਵੱਲ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ਹਿਰਾਸਤੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਸੰਬੰਧੀ ਡੀਜੀਪੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-14) ਭੇਜਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ 1 ਜੁਲਾਈ, 1992 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-13) ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਅੰਤਰਿਮ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ (ਪੁੱਛਗਿੱਛ) ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਡਾ. ਨਯਨ ਕੁਮਾਰ-ਮੈਡੀਕਲ ਜ਼ੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੁਆਰਾ ਬੀਜੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੀਵਾ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੇ ਗਏ ਸਨ: -

"1) ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਡੋਰਾਮ 'ਤੇ ਘਸਾਓ 1 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਜੋ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ।
2) ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 'ਤੇ ਘਸਾਓ 1 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ।
3) ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਦੋ ਘਸਾਓ ਹਰੇਕ ਦਾ ਆਕਾਰ 17 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਹੈ।
4) ਸੱਜੇ ਸਕੈਪੁਲਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਦੋ ਜ਼ਖਮ ਹਰੇਕ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ 6 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦੇ।
5) ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸੱਤ ਜ਼ਖਮ ਹਰੇਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਪਰ ਲਗਭਗ 2 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ 4 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ।
6) ਖੱਬੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਘਸਾਓ 1 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।
7) ਖੱਬੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਘਸਾਓ ਲਗਭਗ 2 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।
8) ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਘਸਾਓ 1 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।
9) ਲੀਗੋਮ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਘਸਾਓ 1 x 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ।
10) ਪੇਟ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ 'ਤੇ 10ਵੀਂ ਪਸਲੀ 'ਤੇ ਮੱਧ-ਧੁਰੀ ਲਾਈਨ 'ਤੇ 6 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।
11) ਛਾਤੀ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਪਸਲੀ 6 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।
12) ਨਿੱਪਲ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਐਕਸੀਲਰੀ ਲਾਈਨ 'ਤੇ 4 x 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।
13) ਗੋਡੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 2 x 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।
14) ਖੱਬੇ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਅਗਲੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਪੱਟ 'ਤੇ 4 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੱਟਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ:-

ਬਾਹਰੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੰਬਰ 11 ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਟਰਨਮ ਦਾ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ ਜੋ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਵਰਸ ਸੀ। ਬਾਹਰੀ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੌਥੀ, 5ਵੀਂ ਅਤੇ 6ਵੀਂ ਪਸਲੀਆਂ ਦਾ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪਲਿਊਰਾ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਹਰੀ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੱਬਾ ਫੇਫੜਾ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਥੋਰੈਸਿਕ ਕੈਵਿਟੀ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 600 ਮਿ.ਲੀ. ਤਰਲ ਅਤੇ ਖੂਨ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੈਰੇਟੇਰੀਅਲ ਕੈਵਿਟੀ ਵਿੱਚ 1600 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਅਤੇ ਤਰਲ ਖੂਨ ਸੀ। ਸੱਜੇ ਲੋਬ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ 3 x 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਆਕਾਰ ਦੇ ਜਿਗਰ ਦਾ ਫਟਣਾ। ਉੱਥੇ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੱਲੀ ਦਾ ਫਟਣਾ। ਡਾਇਆਫ੍ਰਾਮਮੈਟਿਕ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ 4 x 6 ਆਕਾਰ ਦਾ ਫਟਣਾ।"

10. ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-13) ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 1992 ਦੇ ਜਾਂਚ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 84 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 200 ਅਤੇ 202 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ 1993 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 1920 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਈਏਬਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੇਸ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਿਟੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਨੂੰ 1993 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 378 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 114 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਕੁੱਲ 10 ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 62 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

11. ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, 4 ਮਾਰਚ, 1997 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 13 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ । ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ: -

12. ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਨ ਪੀ. ਰਾਵਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰਾਏ ਵਿਆਸ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ:-

(i) ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਰਸਮੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ 10 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 1 ਜੁਲਾਈ, 1992 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(ii) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਸੀ।

(iii) ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ (ਦੋਵੇਂ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰ. 555/92 ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ) ਨੇ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੱਟਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਨਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਖਸ਼ਣਗੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iv) ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ 11 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀੜਤ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(v) ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਡੀਸੀਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਉਸਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਪ੍ਰਤਾਪਭਾਈ ਜਗਨਨਾਥ (ਪੀਡਬਲਯੂ-6) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਡੀਸੀਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਦਾ ਦਫਤਰ ਪੰਜਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਜਾਂ ਬੇਅਰਾਮੀ ਜਾਂ ਦਰਦ ਦੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਪੰਜ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਉਤਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਅਰਾਮੀ ਦੇ।

(vi) ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ 11 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਕੈਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਤਾਜ਼ੇ ਸਨ, ਡਾ. ਨਯਨ ਕੁਮਾਰ-ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਰੇ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਤਾਜ਼ੇ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੀ ਗਵਾਹੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-49) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(vii) ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਉਦੇਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਧੂੜ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-45) ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਜੀਵਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲਾਲ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿਬੜੀ ਹੋਈ ਮਿਲੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(viii) ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ (ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਤੇ ਨਿਆਕਰ ਵਾਸੂਦੇਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3)) ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਅਤੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ (ਏ2) ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਗੇ।

(ix) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਟਲ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) 'ਤੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਕਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

<u>ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀਆਂ: -</u>

13. ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਾਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਤੇ ਜੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ (ਏ2) ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

14. ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ, ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਨਿਆਕਰ ਵਾਸੂਦੇਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੂੰ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪੂਰਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

15. ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸਨੇ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ, ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਡੀਜੀਪੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੁਰੰਤ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-14) ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

16. ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਭੇਜੇ ਗਏ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-14) 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

17. ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

18. ਅਸੀਂ ਬਾਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

<u>ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ: -</u>

19. ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹਨ: -

(i) ਕਿ ਏ1 ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਏ2 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(ii) ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ ਨੂੰ 1992 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 555 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 143, 147, 148, 149, 307, 323, 324 ਅਤੇ 427 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iii) ਕਿ 10 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਰਾਤ 10:45 ਵਜੇ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ, ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾਵਾਡੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ ਨੇ ਵੀ ਜੀਵਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(iv) ਉਸ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾਵਾਡੀਆ ਤੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(v) ਉਹ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ ਜਿਸਨੇ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ ਤੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(vi) ਉਹ ਮੀਨਾ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੀ ਪਤਨੀ, ਜੋ 11 ਜੂਨ, 1992 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ ਸੀ, ਤੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(vii) ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਆਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀਵਾ ਦੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾਵਾਡੀਆ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹੈ।

(viii) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡੀਸੀਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਅਰਾਮੀ ਜਾਂ ਦਰਦ ਦੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਕਈ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦਾ ਰਿਹਾ।

(ix) ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ 11 ਜੂਨ, 1992 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ।

(x) ਕਿ ਜੀਵਾ ਦੀ ਭੈਣ, ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਟਿਆ/ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਕਾਰਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਤੱਥ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਾ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਿਰਾਸਤੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ।

(xi) ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-14) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੁਆਰਾ 13 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਡੀਜੀਪੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-14) 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਤਾਂ 1 ਜੁਲਾਈ, 1992 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(xii) ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 12 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ (ਸ਼ਾਮ 4:15 ਵਜੇ ਤੋਂ 5:30 ਵਜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ) ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਤਾਜ਼ਾ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਥੈਰੇਸਿਕ ਕੈਵਿਟੀ ਵਿੱਚ 600 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਤਰਲ ਖੂਨ ਅਤੇ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਅਤੇ ਪੈਰੀਟੋਨੀਅਲ ਕੈਵਿਟੀ ਵਿੱਚ 1600 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਤਰਲ ਖੂਨ ਅਤੇ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਅਤੇ ਫੇਫੜੇ ਦੇ ਫਟਣ ਸਮੇਤ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ; ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅਤੇ ਹਰਕਤਾਂ ਦਰਦਨਾਕ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਟਰਨਮ ਅਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਦਰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਲਗਭਗ 30-35% ਖੂਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਵੇਗੀ।

(xiii) ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੀ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ ਚੁਕਵੀਂ ਰਾਏ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ-ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ, ਜਿਸਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-53) ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਲੱਭਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਉਸਨੇ ਪੱਤਰ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-53) ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਦੇਣ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

20. ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਹੇਠਾਂ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

ਪੀਡਬਲਯੂ-1	ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ)
ਪੀਡਬਲਯੂ-2	ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵਾਯਾਪੁਰੀ (ਚਸ਼ਮਦੀਦ)
ਪੀਡਬਲਯੂ-3	ਨਾਇਕਰ ਵਾਸੂਦੇਵ (ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ)
ਪੀਡਬਲਯੂ-4	ਹਰੀਸ਼ਕੁਮਾਰ ਫਕੀਰਸਵਾਮੀ
ਪੀਡਬਲਯੂ-5	ਡਾ ਦਿਗੰਤ ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੀਕਸ਼ਿਤ (ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ)
ਪੀਡਬਲਯੂ-6	ਪ੍ਰਤਾਪਭਾਈ ਜਗਨਨਾਥ
ਪੀਡਬਲਯੂ-7	ਰਣਜੀਤਸਿੰਗ ਟੈਨਸਿੰਗ
ਪੀਡਬਲਯੂ-8	ਉਦੇਸ਼ਿੰਹ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ
ਪੀਡਬਲਯੂ-9	ਡਾ. ਨਯਨਕੁਮਾਰ ਨਟਵਰਲਾਲ ਪਾਰਿਖ (ਮੈਡੀਕਲ ਜਿਊਰਿਸਟ)
ਪੀਡਬਲਯੂ-10	ਡਾ: ਰਵਿੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੀਸੇ (ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ)

21. ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਗਵਾਹਾਂ, ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਇੱਥੇ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੀ ਜਾਂਚ-ਮੁੱਖ

"1.....ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਉਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਐਸ.ਓ. ਦੀ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੰਧ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਪੰਜਿਆਂ 'ਤੇ, ਪਿੱਠ 'ਤੇ, ਨੱਕੜ 'ਤੇ, ਗਿੱਟੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਅਤੇ ਲੱਤ 'ਤੇ ਵੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਵਿਆਸ ਸਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਣ 'ਤੇ, ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਤ ਦੇ ਦੋ ਵਜੇ, ਐਸਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਜੀ. ਪਟੇਲ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀ.ਜੀ. ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

2. ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਜੀ. ਪਟੇਲ ਉੱਥੇ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮੂੰਹ ਕੰਧ ਵੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਹੱਥ, ਪਿੱਠ, ਪਾਸੇ ਸੋਟੀ ਦੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਵੀ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਦੋਵੇਂ ਅਮਰਾਈਵਾਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ....

3.....ਸ਼ਾਮ ਪੌਣੇ ਛੇ ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰ ਆਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੰਬਰ 7 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਅਦਾਲਤ ਨੰਬਰ 7 ਗਏ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਸਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਦਰਾਸੀਆਂ ਭਾਵ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਰੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ- ਪੀਆਈ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਅਤੇ ਸੀ.ਜੀ. ਪਟੇਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ, ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹੈ....

4. 12/6/92 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਸਿਵਲ ਡਰੈੱਸ ਵਿੱਚ ਉੱਥੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ-ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਪੀਐਮ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ.....

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਸੱਤ ਵਜੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਲਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਏ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਮਤਲਬ 13/6/92 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਰਾਤ ਮੈਂ ਲਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਮੇਘਾਨੀਨਗਰ ਡੀਜੀਪੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ.....
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

5.....ਸਾਲ 1990 ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.....

6.....ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਅਮਰਾਈਵਾਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਵਿਆਸ ਸਰ ਅਮਰਾਈਵਾਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਨਾਹੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.....

....ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੰਬਰ 3 ਵਜੋਂ ਵਾਸੂ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸਾਬਕਾ 12ਵੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ.....

....ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅੰਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। 1/7/92 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਭੇਜ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਸੂ, ਰਵੀ, ਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ....

....ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ, ਜੈਕਾਂਤ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਤਲਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ, ਵਿਆਸ ਸਰ ਦੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਆਸ ਸਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ...."

ਸੈਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ

"8.....ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਦਿਨ, ਸ਼ਾਮ 5.45 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਟਨਵਾਡੀਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ....

....5.45 ਤੋਂ 6.45 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ.....

....ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਵਕੀਲ ਪੰਜ-ਦਸ ਮਿੰਟ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ....

....ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜ-ਦਸ ਮਿੰਟ ਮਿਲੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਣ....

9. ਜਦੋਂ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜੀਵੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਸਰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ.....

10.....ਸਾਡਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਪਟੇਲ ਸਰ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ.....

11.....ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸਨੇ ਕਿੱਥੇ ਕੁੱਟਿਆ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ.....

12.....ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਲਈ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਢਾਈ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ, ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉੱਪਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਸੁਰੇਲੀਆ ਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ.....

14....ਐਕਸ-14 ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, "ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੀਆਈ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ।"

19. .....ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸੁਰੇਲੀਆ ਸਰ ਨੇ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿੱਚ, ਸੁਰੇਲੀਆ ਸਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਝੂਠ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸਟੇਡੀਅਮ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੇਲੀਆ ਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

20.....ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਪੱਪੂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ....."

ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ

"2. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਜਾਂ ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਪੀਆਈ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਕੰਧ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹਾਰੇ ਵਜੋਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪੀਆਈ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ, ਕਮਰ 'ਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ, ਪੱਟ 'ਤੇ, ਗਿੱਟੇ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਆਏ

ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਵਜੇ, ਐਸਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟੇਲ ਉੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੰਧ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਜੀ. ਪਟੇਲ ਨੇ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ, ਪਿੱਠ 'ਤੇ, ਪਾਸੇ, ਚੂਲੇ 'ਤੇ, ਪੱਟ 'ਤੇ ਅਤੇ ਗਿੱਟੇ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੀ.ਜੀ. ਪਟੇਲ ਐਸ.ਪੀ. ਸਨ.....

3..... ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ. ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਲਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਕਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਣਾ ਸਰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਨੂੰ ਡੀ.ਸੀ.ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਮ 5.45 ਵਜੇ ਉਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ..

3..... ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਜੀਵੋ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ- ਐਸ.ਪੀ. ਅਤੇ ਪੀ.ਆਈ. ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਹੱਥ ਅਤੇ ਲੱਤ ਵਿੱਚ ਡੰਡੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਿਗਲ ਰਿਹਾ ਸੀ.....

5..... ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12/2/92 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ

"6.....ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ, ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੀ.ਏ.ਐਸ.ਏ. ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ.....

8.....ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਜੀਵਾ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਨੂੰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਵਕੀਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ.....

12....ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ 13/6/92 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ 1 ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ 11/6/92 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਮੈਂ, ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਸੇਲਵਿਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੇਂ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਮਰਾਈਵਾਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਏ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਪਸ ਰੁਕੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਮੀਨਾਬੇਨ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਸੀ"....

12... ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਜੀਵੋ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਅਦਾਲਤ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?....

12.....ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ...."

22. ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਸਮਾਜ-ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਸਬੂਤ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ, ਜਿਸਨੂੰ 1992 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਨੰ. 555 ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਦੁਆਰਾ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਂਗਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ, ਯਾਨੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

23. ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਜੀਵਾ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੀਵਾ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜੀਵਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਖੁਦ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਲਈ ਜੀਵਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

24. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲਹੂ ਕਮਲਾਕਰ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ: -

"26. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਰੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਚਰਣ ਇੰਨਾ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

25. ਸ਼ਿਵਸ਼ਰਨੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"22. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਹਾਰ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ

---

3. [2023] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 746 : 2023(4) ਸਕੇਲ 478

4. [2023] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1157 : 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 1347

ਵਿਵਹਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

28. ਚੁੰਥੂਰਾਮ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਰਗਰਮ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: -

"15. ਅੱਗੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਦੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਆਚਰਣ ਦੀ ਕੁਝ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਗਵਾਹ ਭਗਤ ਰਾਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਚੁੰਥੂਰਾਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਕਸ਼ਮਣ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ) [2020 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 826] ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ. ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੈਰਾ 32)

"32. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਮਕਾਲੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸੰਭਵਤਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਚਰਣ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਪੁਸ਼ਟੀਸ਼ੁਦਾ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੇਲਵੇਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਟੀ.ਐਨ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। [(1976) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 343] ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਦੇ ਅਸੰਗਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ

---

5. [2020] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1071 : (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜੇ ਸਨ।"

16. ਇੱਥੇ ਗਵਾਹ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਘਾਤਕ ਹਮਲਾ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। ਜੇਕਰ ਪੀਡਬਲਯੂ 4 ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਮ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।"

29. ਜੀਵਾ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਿਰਾਸਤੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਖੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੀੜਤ ਭਰਾ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ।

30. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਜੀਵਾ ਦੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ 11 ਜੂਨ, 1992 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਕੀਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਵਕੀਲ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਬਣਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟਨਾਵਾੜੀਆ ਨੂੰ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾ ਦੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਤੋਂ ਇਹ ਤਰਕਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਕੀਲ ਕੋਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਸ਼ੱਦਦ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਹ ਢੁਕਵੀਂ ਭੁੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

31. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

32. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਇਕਰ ਵਾਸੂਦੇਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਬੂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਿਆਸ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) (ਏ1) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟੇਲ (ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ) (ਏ2) ਨੂੰ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਡੰਡਿਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਸਨ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਬਾਬੂ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਕਅੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੇਲਵਿਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਨਾਸ਼ਤਾ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉੱਠਣ ਤੱਕ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਠਾਨ ਨੂੰ ਜੀਵਾ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟੇਲ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਬਰਮਤੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਆਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟੇਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪਟੇਲ ਨੇ ਜੀਵਾ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਸੋਟੀ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

33. ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

34. ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 36 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਦਿਗੰਤ ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੀਕਸ਼ਿਤ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਜੋ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ: -

"12 ਜੂਨ 1992 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਕੈਜ਼ੁਅਲਟੀ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 8/30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਠਾਕੁਰ, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਉਦੈਸਿੰਘਭਾਈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮਹੇਸ਼ਭਾਈ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜੀਵਾਭਾਈ ਵੈਯਾਪੁਰੀ ਨੂੰ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਠੰਡਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ। ਨਬਜ਼ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ: ਸਾਹ ਬੰਦ ਸੀ; ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਟੈਥੋਸਕੋਪ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ; ਪੁਤਲੀਆਂ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਸਥਿਰ ਸਨ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ।"

35. ਡਾ. ਨਯਨ ਕੁਮਾਰ-ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਨੇ ਜੀਵਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

"ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਟਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੇਸ ਪੇਪਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਸਾਬਰਮਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਡਾਕਟਰ ਡਾ. ਦੇਸਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਦੇਸਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੁਬਾਰਾ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਕਿ "ਕੁਝ ਘੰਟੇ" ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਚਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਠੀ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪਹੀਏ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ ਜਾਣਗੇ।
ਸਾਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ ਖੂਨ ਦਾ ਲਗਭਗ 30 ਤੋਂ 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਖੂਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਟਰਨਮ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਾਂਗ ਚਾਰ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਅਤੇ ਫੇਫੜੇ ਦੇ ਫਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਉਦਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅਤੇ ਹਰਕਤਾਂ ਦਰਦਨਾਕ ਹੋਣਗੀਆਂ।"

36. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦੇਣ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-53 ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

37. ਸੈਤ ਤਾਰਾਜੀ ਖੀਮਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੇਲਾਮਾਰਤੀ ਸਤਯਮ ਉਰਫ਼ ਸੱਤਯ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"15. ਮੁਦਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਾਬਕਾ ਏ-12 ਅਤੇ ਏ-13, ਦਿਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਵਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

---

6. (1972) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 562

ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੀਆਂ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨੂੰ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਟੱਲ ਸਿੱਟਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਪੂਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

38. ਨਰਬਦਾ ਦੇਵੀ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਬੀਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਸਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"16. .... ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕਰਨਾ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ"....."

39. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਬਿਹਤਰ ਰਾਏ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੂਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

40. ਅਖੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਸੇਲਵਿਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਧਨਲਕਸ਼ਮੀ ਵੈਯਾਪੁਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਡੀਸੀਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

41. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਨਿਆਂਇਕ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੱਲੀ ਦਾ ਫਟਣਾ, ਜਿਗਰ ਦਾ ਫਟਣਾ, ਪਸਲੀਆਂ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਤੁਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪੰਜ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਵੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਨੇ ਕਿਹਾ

---

7. [2003] ਪੂਰਕ 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 90 : (2003) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 745

ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੌੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਰਕਤ ਦਰਦਨਾਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਡੀਸੀਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ ਕਰੰਜ ਭਵਨ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ।

42. ਜੀਵਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦਰਦ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਪੀੜਤ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ।

43. ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ (ਪੀਡਬਲਯੂ-10) ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਦੇਣ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਅਖੌਤੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਭੌਤਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲਟ ਹਨ।

44. ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜੂਰਿਸਟ ਦੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਇੰਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਲਚਸਪੀ

---

8. [2011] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 : (2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421

ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਰ ਦੀ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਰਾਏ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

45. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"38. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਇੰਨਾ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

46. ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਘਾਤਕ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਟਾਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) 'ਤੇ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਦੁਆਰਾ ਘਾਤਕ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

47. ਗਵਾਹ ਉਦੇਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਲ ਧੂੜ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਲਾਲ ਹੈ।

48. ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸਾਬਰਮਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦੌਰਾਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-50) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ

ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਨੋਟ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ।

49. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਏ1 ਅਤੇ ਏ2 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਨੋਰਥ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ1) ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰਾਈਵਾੜੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਾ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਅੰਨਾ ਦੋਰਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

50. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰੇ ਵਿਆਸ (ਏ1) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਚੀਨੂਭਾਈ ਗੋਵਿੰਦਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਏ2) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਠੋਸ, ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।

51. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰੇ ਵਿਆਸ (ਏ1) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਚੀਨੂਭਾਈ ਗੋਵਿੰਦਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਏ2) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਜਿਸਨੂੰ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

52. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 4 ਮਾਰਚ, 1997 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 13 ਫਰਵਰੀ, 2017 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਵ ਵਿਨੋਦ ਜਸਵੰਤਰਾਏ ਵਿਆਸ (ਏ1) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਚੀਨੂਭਾਈ ਗੋਵਿੰਦਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਏ2) (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

53. ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

54. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ